

**MARKSISTLIK-LENINLIKU
ESTEETIKA ALUSTE
PROGRAMM**

*SEMINARIDELE JA INDIVIDUAALPLAANIDE
JÄRGI ÕPPIJATELE*

**EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1963**

212 326

MARKSISTLIK-LENINLIKU
ESTEETIKA ALUSTE
PROGRAMM

SEMINARIDELE JA INDIVIDUAALPLAANIDE
JÄRGI ÕPPIJATELE

94513

2.5.515

2.4.51

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1963

Originaali tiitel:

ПРОГРАММА ПО ОСНОВАМ
МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКОЙ ЭСТЕТИКИдля семинаров и изучающих
по индивидуальным планамИздательство социально-экономической литературы
Москва 1963

Tõlkinud J. Seilenthal

SR

N

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
81749

2

Tartu Ülikooli
RAAMATUKOGU

212 326

1. t e e m a. Esteetika kui teadus. Esteetiliste õpetuste ajaloo põhietapid. Marksistlik-leninlik esteetika kui kvalitatiivselt uus etapp esteetika arengus

Marksistlik-leninliku esteetika aine definitsioon. Leninlik peegeldusteooria kui marksistlik-leninliku esteetika metodoloogiline filosoofiline alus. Marksistlik-leninliku esteetika parteilisus.

Esteetika ja loodus. Esteetika ja ühiskonnaelu. Esteetika ja kunstiteooria. Esteetika ja kunstikriitika. Esteetika ja kunstipraktika.

Marksistlik-leninliku esteetika osa töötajate esteetiliste vaadete kujundamises ja nende esteetilise maitse kasvatamises.

Kommunistliku Partei osa marksistlik-leninliku esteetika ja kunstikriitika arendamisel. Esteetika ja kriitika põhiprobleemid NLKP Keskkomitee otsustes ideoloogiliste küsimuste kohta, partei keskajakirjanduse artiklites. NLKP XXII kongressi otsuste ja NLKP programmi, partei ja valitsuse juhtide kirjandus- ja kunstitegelastega kohtumiste ning NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1963. a.) materjalide tähtsus esteetika arendamisel.

Esteetika klassiiseloos, parteiline iseloom klassiühiskonnas. Esteetiliste õpetuste ajalugu kui idealismi ja materialismi vaheline võitlus esteetikas. Esteetiliste õpetuste ajaloo põhietapid.

Antiikaja filosoofide esteetilised vaated. Materialistliku ja idealistliku suuna vaheline võitlus antiikajastu esteetikas.

Orjandusliku korra aristokraatia reaktsiooniliste ideede peegeldumine Platoni kunstilistes tõekspidamistes.

Aristoteelse «Poeetika». Materialismi juoned Aristoteelse arutlustes kunsti olemusest ja kasvatuslikust osast.

Materialistliku ja idealistliku suuna vaheline võitlus Vana-Hiina ja Vana-India esteetikas.

Renessansiajastu esteetika. Renessansiajastu silmapaistvate kunstnike ja kirjanike (Leonardo da Vinci, Dante, Shakespeare'i jt.) esteetilised vaated.

Klassitsismi esteetika. Boileau «Luulekunst».

Valgustusajastu esteetika. Valgustusajastu silmapaistvate mõtlejate (Diderot', Lessingi, Schilleri, Goethe) arutlused kunsti olemusest. Valgustajate võitlus klassitsismi vastu.

Saksa idealismi klassikute (Kanti, Hegeli) esteetilised teooriad. Kunsti olemuse idealistlik määrang Kanti poolt. Kunsti ideelisuse ja parteilisuse eitamine Kanti poolt. Kanti õpetus kunstniku sõltumatuse kohta ühiskondlikest tingimustest. Kantiaanliku esteetika taaselustamine reaktiooniliste teoreetikute poolt imperialismiajastul. Kaas-aegsete revisionistlike kunstiliste tõekspidamiste seos kantiaanliku esteetikaga.

Hegeli idealistlik esteetika. Hegeli esteetika seos tema filosoofiliste vaadete idealistliku süsteemiga. Hegeli õpetus kunstist kui absoluutse idee arenemise ja enesetunnetamise astmest. K. Marxi ja F. Engelsi võitlus Hegeli idealismi vastu.

Vene revolutsiooniliste demokraatide (Belinski, Tšernõševski, Dobroljubovi) materialistlik esteetika kui marksismieelse esteetika arengu kõrgeim etapp. Vene revolutsiooniliste demokraatide võitlus idealismi vastu esteetikas ja «puhta kunsti» teooria vastu. Vene revolutsiooniliste demokraatide õpetus kunsti ühiskondlikust osast. Belinski, Tšernõševski ja Dobroljubov võitluses kunsti eesrindliku ideelisuse, realismi ja rahvalikkuse eest.

Vene revolutsiooniliste demokraatide materialistlik esteetika kui vene kriitilise realismi teoreetiline alus kirjanduses ja kunstis, kirjandus- ja kunstikriitikas. Vene revolutsiooniliste demokraatide materialistliku esteetika traditsioonide tähtsus marksistlik-leninliku esteetika arenemisele.

Marksistlik-leninlik esteetika — kõrgeim etapp esteetika kui teaduse arengus. Marksistliku esteetika suhtumine mineviku esteetikateooriatesse.

Esteetika probleemid K. Marxi ja F. Engelsi teostes: kunsti tekkimine ja sotsiaalne olemus; kunsti osa ühiskonna elus; kunsti objektiivsed seaduspärasused; maa-

ilmavaate osa kunstiloomingus; kunsti tendentslikkus ja tõepärasus, realism kunstis.

Leninlik etapp marksistliku esteetika arengus. Leninlik peegeldusteooria kui kunsti spetsiifika ja objektiivsete seaduspärasuste teadusliku mõistmise metodoloogiline alus. V. I. Lenini artiklid Tolstoist kui peegeldusteooria rakendamine realistliku kunsti praktika analüüsimisel.

Lenini õpetus kunsti parteilisusest. Sotsialistliku kunsti kommunistliku parteilisuse leninlik printsiip ja selle ühtsus rahvalikkuse printsiibiga. Kunsti kommunistlik parteilisus ja kunstniku loominguvabadus. Kunsti parteilisuse õpetuse vastu suunatud revisionistlike kallaletungide kriitika.

V. I. Lenin kahest kultuurist igas rahvuslikus kultuuris kodanliku ühiskonna tingimustes. V. I. Lenini õpetus sotsialistliku kultuuri arenemisest ja kunstipärandi tähtsusest sotsialistliku kunsti arenemisele. V. I. Lenin traditsioonidest ja novaatorlusest kunstis.

Sotsialistliku kultuuri ja marksistlik-leninliku esteetika leninlike printsiipide loov arendamine ja praktiline rakendamine NLKP ja vennasparteide poolt. NLKP Keskkomitee otsused kirjanduse ja kunsti küsimustes aastail 1920, 1925, 1932 ja 1946—1948 ning nende tähtsus. NLKP Keskkomitee otsus 28. maist 1958 «Vigade parandamisest ooperitele «Suur sõprus», «Bogdan Hmel'nitski» ja «Kõigest südamest» antud hinnangus». NLKP Keskkomitee otsus 9. jaanuarist 1960 «Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes». NLKP Keskkomitee otsus «Kunstilise filmi arendamise juhtimise parandamise abinõudest» (1962. a.). N. S. Hruštšovi töö «Kirjanduse ja kunsti kõrge kutsumus».

Marksistlik-leninliku esteetika küsimused NLKP uues programmis. Kirjanduse ja kunsti küsimused NLKP XXII kongressi materjalides. Sotsialistliku realismi põhiprobleemide — kunsti parteilisuse, rahvalikkuse, kirjanduse ja kunsti arenemise peasuuna, positiivse kangelase, rahvahulkade esteetilise kasvatamise, isetegevusliku ja professionaalse kunsti küsimuse käsitus kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil.

Marksistlik-leninliku esteetika osa nõukogude ühiskonna esteetiliste vaadete kujundamisel ja töötajate esteetilise maitse kasvatamisel. Marksistlik-leninliku esteetika ülesanded tänapäeva tingimustes. Partei ja valitsuse juh-

tide kirjandus- ja kunstitegelastega kohtumiste, NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1963. a.), N. S. Hruštšovi, L. F. Iljitšovi ja teiste partei juhtivate tegelaste sõnavõtude tähtsus esteetika arenemisele. Võitlus formalismi ja modernismi vastu, ideoloogia alal rahuliku kooseksisteerimise vastu, meie kommunismi ehitava maa elujaatava, eesrindliku kunsti eest. Partei juhtiv ja suunav osa kirjanduse ja kunsti arendamisel.

Esteetika ja kriitika peamine ülesanne on võitlus kommunismi kõrge kultuuri loomise, sotsialistliku realismi kunsti juurutamise ja arendamise eest, võitlus meile võõraste ideelis-esteetiliste vaadete ja kujutluste vastu, kirjanduse ja kunsti valdkonnas rahuliku kooseksisteerimise «teooriate» vastu, kommunistliku parteilisuse eest kunsti loominguks.

2. t e e m a. Kunst kui maailma tunnetamise eriline vorm. Kunsti arenemise ajaloolised seaduspärasused

Marksism-leninism inimese vaimse tegevuse mitmesugustest vormidest. Esteetiline suhtumine tegelikkusesse kui selle tunnetamise eriline vorm. Tegelikkusesse esteetilise suhtumise spetsiifika (meeleline konkreetsus, terviklikkus). Esteetiline tunne. Töö osa inimese ja tema esteetilise tunde kujunemise protsessis. K. Marx ja F. Engels esteetilisest tundest.

Esteetiliste hinnangute ja esteetiliste vaadete konkreetset ajalooline (ühiskondlik, klassiline) tingitus klassiühiskonnas. Esteetiline ideaal, selle ajalooline iseloom ja klassilisus. Sotsialistliku ühiskonna esteetiline ideaal.

Kunst kui tegelikkusesse esteetilise suhtumise kõrgeim vorm. Kunstiline kujund. Kunstilise kujundi eluline alus. Loomingulise kujutlusvõime ja fantaasia osa kunstilise kujundi loomisel. Objekttiivne ja subjektiivne kunstilises kujundis. Kunstiteos kui elu peegeldavate kujundite süsteem. Kunstilise kujundi loomise vahendite mitmekesisus. Kunstilise üldistuse vormid. Tüüpilise ja tüpiseerimise seaduspärasuse probleem kunstis. Realistlik ja romantiline kujund.

Kunsti tunnetuslik, ideelis-kasvatuslik ja esteetiline funktsioon.

Marksismi-leninismi klassikud kunsti tekkimisest. Kunsti tekkimise reaktsiooniliste teooriate kriitika.

Kunsti keerukad ja vahendatud seosed majanduslike suhetega, kunsti arenemise suhteline iseseisvus ja ebaühtlus. Eesrindliku maailmavaate osa kunsti arenemises. Kunst antagonistlikus klassiühiskonnas ja sotsialistlikus ühiskonnas. Kunsti osa ühiskondlikus võitluses.

Orjandusliku formatsiooni kunst. K. Marx ja F. Engels orjandusliku ühiskonna kunstist ja selle tähtsusest järgnevate ajastute kunstikultuuri arenemisele.

Feodalismiajastu kunst.

Renessansiajastu kunst. Renessansiajastu kunsti progressiivne iseloom. K. Marx ja F. Engels renessansiajastu kunstist.

Kunst kapitalismi ajastul. Marksismi-leninismi klassikud kapitalismi kunstivaenulikkusest. Kriitiline realism ja revolutsiooniline romantism. Marx, Engels ja Lenin kapitalismiajastu suurtest kunstnikest. Kapitalistlike maade eesrindlike kunstitegelaste võitlus modernismi (abstraksionismi, sürrealismi, eksistentsialismi, dadaismi jne.) vastu. Kaasaegse kodanliku kunsti rahvavaenulik olemus.

Kunsti novaatorlik iseloom sotsialistlikus ühiskonnas. Rahva loominguliste jõudude igakülgne arenemine ja paljurahvuselise sotsialistliku kunsti õitseng Nõukogude Liidus ning rahvademokraatiamaades.

Sotsialistliku kunsti osa kommunismi üldrahvaliku, üldinimliku kultuuri kujunemisel.

NLKP programm nõukogude kirjanduse ja kunsti ülesandest olla miljonitele inimestele rõõmu ja innustuse allikaks, väljendada nende tahet, tundeid ja mõtteid, olla nende ideelise rikastamise ning kõlbelise ja esteetilise kasvatamise vahendiks. N. S. Hruštšovi ja teiste parteitegelaste avaldused kunsti kui inimeste vaimse tegevuse erilise vormi spetsiifikast ja kunsti osatähtsusest kommunismiehitajate parimate inimlike omaduste kasvatamisel.

3. t e e m a. **Kunsti rahvalikkus, klassilisus ja parteilisus**

K. Marx, F. Engels ja V. I. Lenin kunsti klassilisusest ja tendentslikkusest. Kunstniku maailmavaade, tema filosoofilised, poliitilised ja esteetilised tõekspidamised ning tema kunstiloomingu praktika. Progressiivsete filosoofiliste ja poliitiliste ideede viljastav mõju kunstniku loomingu arenemisele. Marksismi-leninismi klassikute mõtteavaldusi Aishülose, Shakespeare'i, Goethe, Schil-

leri, Balzaci, Tolstoi, Gorki loomingu ja maailmavaate kohta ning nende mõtteavalduste metodoloogiline tähtsus.

V. I. Lenin kunsti rahvalikkusest. Teema, väljendusvahendite rahvalikkus. Kunstniku positsioon. Klassilisus ja rahvalikkus. K. Marx materiaalse ja vaimse tootmise ebaühtlasest arenemisest sotsialismieelseis ühiskondlikes formatsioonides. Nõukogude kunsti rahvalikkus.

Rahvalooming ja professionaalne kunst klassiühiskonnas ning klassideta ühiskonnas. Rahvaloomingu osa professionaalse kunsti arenemises. Ekspluataatorlike ühiskonnaformatsioonide valitsevate klasside suhtumine rahvaloomingusse. Rahvaloomingu õitseng sotsialismi ajal. NLKP programm isetegevusliku ja professionaalse kunsti ühendamisest ja koostööst.

Lenini õpetus kunsti parteilisusest kui tähtis panus marksistlik-leninlikku esteetikasse. Ajaloolised tingimused, milles tekkis ja arenes õpetus kunsti kommunistlikust parteilisusest. Kirjanduslik tegevus kui osa üldproletaarsest, üldrahvalikust üritusest.

Lenini võitlus «kunst kunsti pärast» teooria vastu, anarhistlike ja individualistlike kujutluste vastu kunsti vabadusest, kõigi kodanliku parteilisuse vormide vastu, mis maskeerivad end silmakirjalikult klassidest kõrgemal seisva, parteitu kunsti loosungitega.

Parteilisus kui esteetiline kategooria. Sotsialismi ja kommunismi ülevate ideaalide eest võitleva kunstniku tõeline loominguvabadus. Kunstniku vastutus rahva ees ühises võitluses kommunismi eest. Uued suhted kunstniku ning paljumiljonilise lugeja, kuulaja ja vaataja vahel. Nõukogude kunsti tõelise vabaduse ja parteilisuse ühtsus. Kommunistlik parteilisus kui kunsti ajaloolise tõepärasuse, aktiivse ellutungimise, rahva tõeliste huvide eest peetava võitluse kõrgeim vorm.

Kunsti parteilisuse leninliku õpetuse arendamine NLKP Keskkomitee otsustes ideoloogiliste küsimuste kohta, NLKP XXII kongressi materjalides, partei ja valitsuse juhtide kõnedes ja sõnavõttudes kohtumistel kirjandus- ja kunstitegelastega, NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1963. a.) materjalides, N. S. Hruštšovi ja teiste meie partei juhtivate tegelaste töodes.

Ideoloogia valdkonnas rahuliku kooseksisteerimise idee kriitika. Võitlus abstraksionismi ja formalismi vastu, näilise parteituse vastu, kunstniku kui sündmuste kõrvalt-

vaataja positsiooni vastu, rahva arvamusse üleoleva, snobistliku suhtumise vastu. Kunsti parteilisuse printsiibi suhtes esinevate revisionistlike ja dogmatistlike seisukohade kriitika. Isikukultuse tagajärgede likvideerimine kunsti parteilise juhtimise praktikas. Parteiline juhtimine kui kirjanduse ja kunsti eduka arenemise alus. Partei usaldus kirjanike ja kunstitegelaste vastu ning nende vastutus partei ja rahva ees. Nõukogude kirjanduse ja kunsti edusammud. Silmapaistvate kirjanike, kunstnike, heliloojate, näitlejate ja filmirežissööride sõnavõttud NLKP Keskkomitee juunipleenumil (1963. a.). Meie kirjandus ja kunst arenevad õiget teed mööda.

4. t e e m a. Sisu ja vorm kunstis

Marksism-leninism sisust ja vormist. Sisu ja vorm kunstis. Kunstiline kujund kui tegelikkuse tunnetamise ja ümberkujundamise spetsiifiline vorm. Võitlus selle probleemi idealistliku ja vulgaarmaterialistliku käsituse ning revisionistlike esteetikateooriate vastu.

Kunsti aine. Teose teema. Teose sisu. Teose idee.

Kunstiline vorm ning kunsti kujutus- ja väljendusvahendid. Kompositsioon, süžee ja keel ilukirjanduses; kompositsioon, joonis ja värvus maalikunstis; intonatsioon, meloodia ja rütm muusikas jne. Sisu ja vormi dialektiline ühtsus ja vastastikune toime kunstiteoses. Sisu määrav tähtsus kunstiteostes ja vormi suhteline iseseisvus. Kunstilisuse kriteerium.

Kunstnik ja elu. Kunstniku talent. V. I. Lenin tähelepanelikust suhtumisest kunstimeistritesse. Kunstniku maailmavaade, tema loomingulise fantaasia, inspiratsiooni ja intuitsiooni osa. Meisterlikkuse omandamine: oskus näha uut inimeste elus ja looduses ning võime kehastada seda uut kunstiteoses. Kunstiloomingu kui irratsionaalse, müstilise, alateadliku akti idealistliku käsituse kriitika.

NLKP programm NSV Liidu rahvaste sisult sotsialistlikust ja vormilt rahvuslikust kultuurist. NLKP XXII kongress rahvuslike kultuuride üksteisele lähenemisest ja vastastikusest rikastamisest.

Abstraksionismi ja formalismi reaktsioonilise olemuse ja loomingulise viljatuse paljastamine. Võitlus halluse, illustratiivsuse, kunstilise vormi suhtes ilmutatava hooli-

matuse vastu. Sotsialistliku kunsti õitseng. Kõrge ideelisus ja kunstimeisterlikkus on nõukogude kirjanduse ja kunsti suur jõud.

5. t e e m a. Esteetilised kategooriad

Esteetiliste kategooriate objektiivne iseloom. Võitlus esteetiliste kategooriate idealistliku ja vulgaarmateriaalistliku käsituse vastu.

Kaunis looduses, ühiskondlikes suhetes, tootmistegevuses. Kaunis kunstis. Kauni objektiivsus. K. Marx «ilu seaduste järgi» loomisest. Kauni ja kasuliku, kauni ja kõlbelise dialektiline seos. Kaunis ja esteetiline ideaal. Kaunis kui kujutamise objekt ja kaunis kui kujutamise eesmärk. Esteetilise ideaali konkreetne ajalooline tingitus. Sotsialistliku realismi esteetiline ideaal ja kommunistliku ühiskonna inimese karakteri kunstis peegeldamise probleem. Nõukogude ühiskonna esteetiline ideaal ja selle põhjendamine NLKP programmis.

Ülev looduses, ühiskonnas ja kunstis. Üleva ja kauni seos. Ülev ja esteetiline ideaal. Ülev ja traagiline. Kaunis, ülev ja heroiline sotsialistliku realismi kunstis. Kaas-aegse kangelasliku karakteri loomine.

Inetu, selle olemus elus ja kunstis. Esteetiline ideaal ja inetuse probleem.

Traagiline kunstis kui sotsiaalse tegelikkuse vastuolude reaalne peegeldus. Engels traagilise olemusest. Marksismi-leninismi klassikud traagilise avaldumise mitmesugustest vormidest ühiskonnaelus ja kunstis. Traagiline kangelane, traagilised konfliktid. Traagiline ja sotsiaalne optimism. Traagiline mineviku kunstis ja nõukogude kunstis. Traagiline ja heroiline.

Koomiline, selle olemus ja sotsiaalne loomus. Koomilise ja traagilise dialektiline seos. Marksismi-leninismi klassikud koomilise konkreetsest ajaloolisest kriteeriumist. Traagiline ja koomiline ajaloos selle mitmesugustel arenguetaappidel.

Satiir kui elus esineva inetuse peegeldus. Satiir orjanduslikus ühiskonnas, feodaalühiskonnas ja kapitalistlikus ühiskonnas. Nõukogude satiir võitluses kapitalismi igandite ja reaktsioonilise kodanliku ideoloogia vastu, võitluses sotsialistliku ühiskonnakorra kindlustamise eest.

N. S. Hruštšov satiiri olemusest ja selle ühiskondlikust osast meie elus. Huumor kui üks koomilise liike, tema erinevus satiirist.

Esteetiliste kategooriate ajalooline, sotsiaalne iseloom ja nende muutumine seoses ühiskonnaelu arenemisega.

6. t e e m a. Kunsti liigid ja žanrid

Kunstiliikide klassifitseerimise printsiibid. Üksikute kunstiliikide tekkimine ja arenemine. Marksism-leninism tegelikkuse nähtuste mitmekesisusest, tegelikkusesse esteetilise suhtumise vormide mitmekesisusest, kunstilistest kujutamishenditest. Kujutamishendite sõltuvus kujutatavast objektist. Erinevate kunstiliikide ühised jooned. Kunsti liigid ja žanrid.

Mitmesuguste kunstiliikide teooria küsimused Marxi, Engelsi ja Lenini teostes, Kommunistliku Partei kongresside materjalides, NLKP Keskkomitee otsustes, NLKP Keskkomitee tervitustes loominguliste organisatsioonide kongressidele.

Arhitektuur. Arhitektuuriliste ehitiste funktsionaalne ja kunstiline ühtsus. Võitlus kõrge kunstilise tasemega arhitektuuriliste ehitiste loomise eest, mis vastavad kommunistliku ühiskonna inimese vajadustele. NLKP programm linnaehituse kultuurist, linnade ja maa-asulate, tootmishoonete, kultuuriasutuste ja elukondlike hoonete ning elamute arhitektuurilisest kujundamisest ja planeerimisest.

Maalikunst. Kompositsiooni, joonistuse, koloriidi mõiste. Maalikunsti põhižanrid. Abstraktsionismi ja kodanliku kujutava kunsti teiste formalistlike voolude reaktsiooniline iseloom.

Skulptuur. Skulptuuri «kunstilise keele» iseärasused.

Dekoratiiv-tarbekunsti iseärasused ja liigid.

Muusika. Inimese vaimse maailma, tema mõtete, tunnete ja elamuste peegeldamine muusika vahenditega. Meloodia, harmoonia, polüfoonia ja rütmi tähtsus. Muusika põhižanrid.

Ilukirjandus. Sõnakunst kui tegelikkuse peegeldamise vahend. Tegelikkuse kunstilise peegeldamise vahendid kirjanduses: eepika, lüürika, draama. Eepiliste teoste põhižanrid, lüürilised žanrid, dramaatilised žanrid.

Kirjandusteose kompositsiooni, süžee, kujundite süsteemi mõiste.

Teater ja dramaturgia. Lavastuskunst. Näitleja töö. Muusika, maalikunst ja arhitektuur teatris.

Tantsukunst. Koreograafilise kujundi iseärasused. Rahvatants, peotants, professionaalne tants. Ballett.

Filmikunst. Filmikunsti kujutamishandite iseärasused. Filmikunsti seos teiste kunstiliikidega. Stsenarist, režissöör, operaator ja näitleja filmikunstis. Filmikunsti žanrid. V. I. Lenin filmikunstist kui kõige massilisemast kunstiliigist.

Uute kunstiliikide ja -žanride arenemine kui tegelikkuse üha täielikuma esteetilise peegeldamise tulemus.

7. t e e m a. Kunsti meetodid, suunad ja stiilid

Kunstimeetod kui tegelikkusesse esteetilise suhtumise seaduspärasuste väljendus, kui tegelikkuse kunstiloomingus peegeldamise printsiipide komplekt. Kunstniku kunstimeetod ja kunstniku maailmavaade. Kunstimeetod ja stiil.

Realism. K. Marx, F. Engels ja V. I. Lenin realismist kirjanduses ja kunstis. Tüüpilised karakterid tüüpilistes olukordades. Individuaalne situatsioon, antud tüüpide karakteri ja psüühika analüüs. Kangelaste tegude ja käitumise motiivid. Kunstniku positsioon. «Šilleriseerimise» ja «šekspiriseerimise» probleem.

Realismi arengu põhietapid: renessansiajastu realism, valgustusaja realism, kriitiline realism. Realism ja romantism, nende erinevus ja ühtsus. Objektiivsete ja subjektiivsete elementide vahetõrd realismis ja romantismis. Realistlikud ja romantilised kangelased. Nende kujutamise kunstilised vahendid. Passiivne romantism ja aktiivne romantism. Romantismi arengu põhietapid maailmakirjanduses.

K. Marx ja F. Engels sotsialistliku ühiskonna kunstist. Sotsialistlik realism kui kõrgeim etapp maailma realistliku kunsti arengus. Traditsioonide ja novaatorluse probleem. Nõukogude kunsti revolutsioonilised traditsioonid. Kommunistliku Partei võitlus kultuuripärandisse nihilistliku suhtumise vastu. V. I. Lenini poolt püstitatud ülesande — lähendada kunsti rahvale ja rahvast kunstile — lahendamine. Sotsialistlik realism kui eesrindliku

ilukirjanduse, kunsti ja kriitika loominguine meetod. Sotsialistliku realismi printsiibid. Tegelikkuse tõepärane, ajalooliselt konkreetne kujutamine tema revolutsioonilises arenemises. Tegelikkuse tõepärase ja ajalooliselt konkreetse kunstilise kujutamise ühendamine töötajate kasvatamisega kommunismi vaimus, rahva mobiliseerimisega kommunismi ülesehitamise ülesannete täitmisele. Sotsialistliku realismi jõud tegelikkuses oleva peamise ja otsustava tõepärase peegeldamises.

NLKP programm rahvalikkuse ja parteilisuse printsiipidel rajaneva sotsialistliku realismi kunstist, julgest novaatorlusest elu kunstilisel kujutamisel, mis on ühendatud maailmakultuuri kõigi progressiivsete traditsioonide kasutamise ja arendamisega. Sotsialistliku realismi tekkimine ja arenemine. Sotsialistlik realism Nõukogude Liidus ja rahvademokraatiamaades. Sotsialistlik realism ja kaasaegne kriitiline realism. Sotsialistliku realismi võitlus kõigi reaktsiooniliste kunstivoolude — dekadentsi, abstraktsionismi, naturalismi jms. vastu.

Kommunistlik parteilisus kui sotsialistliku realismi kunsti ideelis-esteetiline printsiip. Rahvalikkuse ja parteilisuse orgaaniline ühtsus sotsialistlikus kunstis. Rahva kui ajaloo looja kujutamine. Kommunistliku Partei juhtiv ja suunav osa nõukogude kunsti arenemises. Sotsialistliku realismi probleemid NLKP programmis, NLKP Keskkomitee otsustes ideoloogiliste küsimuste kohta, NLKP Keskkomitee tervitustes loominguilistele organisatsioonidele, NLKP XXII kongressi ja NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1963. a.) materjalides, partei ja valitsuse juhtide kirjandus- ja kunstitegelastega kohtumiste materjalides, N. S. Hruštšovi sõnavõttudes ja artiklites. Nõukogude ning välismaa kirjanikud ja kunstnikud sotsialistlikust realismist.

Kommunistliku Partei võitlus nõukogude tegelikkuse ühekülgse, moonutatud kujutamise vastu, konfliktituse teooria vastu, elu ilustamise vastu, selle vastu, et «lakeerimise»-vastase võitluse loosungit kasutatakse nõukogude rahva saavutuste mustamiseks, elu tõepärase, igakülgse kujutamise eest kogu tema keerukuses. Loomise ja revolutsioonilise tegelikkuse jaatamise paatos. Nõukogude inimeste töö ja kangelastegude tõepärane näitamine ja nende kangelaslikkuse ideeliste lätete, nende käitumise sotsiaalsete ja psühholoogiliste motiivide avamine.

Uue kangelase, kõigi rahvaste rahu, töö, vabaduse, võrdsuse, vendluse ja õnne eest võitleja pale. Kommunistliku ühiskonna ehitaja moraalikoodeksi, kollektivismi ja humanismi moraalsete printsiipide juurdumine. Võitlus harmoonilise, elujaatava kangelase, aktiivse kommunismi-ehitaja, võitleja ja ühiskonnategelase eest. Kunsti dehumaniseerimise, abstraktse, passiivse humanismi, esteetilise pluralismi («keeruka», kahestunud, tasakaalutu, kaootiliselt läbisegi positiivseid ja negatiivseid iseloomu-jooni omava isiksuse kontseptsiooni) reaktsiooniliste teooriate kriitika. Positiivne kangelane ning kauni ja üleva probleem. Puuduste kriitiline ja satiiriline kujutamine kui sotsialistliku korra kindlustamise vahend.

Sotsialistliku realismi revolutsiooniline humanism.

Kunstniku loominguvabadus, nõukogude kunsti stiilide, žanride ja kunstiliste vahendite mitmekesisus. Teooria tänapäeva maailmakunsti ühtsest stiilist ja selle teooria paikapidamatus. Võitlus reaktsioonilise kodanliku esteetika mitmesuguste vormide vastu.

Sotsialistliku realismi kunstnike loomingulised otsingud, tegelikkuse kunstilise kujutamise uute vormide julged otsingud kui ühiskondliku elu seaduspärasuste avastamise vahend.

Nõukogude kunsti paljurahvuseline iseloom. Rahvuslike ja internatsionaalsete elementide ühtsuse printsiip sotsialistliku realismi kunstis. Rahvuslike kultuuride igakülgse õitsengu ja üksteisele lähenemise protsess sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil. NLKP programm rahvuslike kultuuride edasisest vastastikusest rikastamisest ja üksteisele lähenemisest, kõigile nõukogude rahvustele ühise internatsionaalse kultuuri arenemisest. NLKP XXII kongress kultuurilise ülesehitustöö ja ideoloogilise töö osast meie maa rahvuste ja rahvusgruppide lähenemisel ja tulevase kommunistliku ühiskonna ühtse üldnimliku kultuuri kujunemisel. Võitlus kodanliku nationalismi ja kosmopolitismi avalduste vastu kunstis.

Sotsialistliku realismi loomingulise meetodi vastu suunatud revisionistlike kallaletungide paljastamine.

Sotsialistliku realismi kunsti osa võitluses rahu ja rahvaste sõpruse eest. Sotsialistliku realismi mõju maailma progressiivse kunsti arenemisele.

8. teema. Kunsti osa töötajate kommunistlikul kasvatamisel

Töötajate kommunistlik kasvatamine kui sotsialismilt kommunismile ülemineku üks peamisi tingimusi. Kunsti kasvav osatähtsus kommunistlikus kasvatuses kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil.

V. I. Lenin kunsti osast kommunistlikus kasvatuses. Kunsti kasvatusliku osa leninlike ideede arendamine NLKP Keskkomitee otsustes, partei ja Nõukogude valituse juhtivate tegelaste artiklites ja kõnedes. N. S. Hruštšov vajadusest seostada kirjandust ja kunsti tihedalt rahva eluga.

Esteetilise ja eetilise ühtsus nõukogude kunstis. Kollektiivsustunde, tööarmastuse, proletaarse internatsionalismi ja sotsialistliku patriotismi kasvatamine kunsti vahendite abil.

NLKP XXII kongress sotsialistliku realismi kunsti osast nõukogude inimeste kommunistliku maailmavaate ja kommunistliku moraali kasvatamisel.

Kommunismiehitaja moraalikoodeksi kõlblusprintsipiidid kui inimese vaimses palges peituva kauni objektiivsed normid ning kunstiteoste kangelaste eetilise ja esteetilise hindamise kriteerium. Positiivse kangelase kasvatuslik tähtsus nõukogude kunstis. NLKP kirjanduse ülesannetest, mis on kutsutud kasvatama ja õpetama inimest kunstiliste kujundite tõepärasuse ja iluga, teda vaimselt rikastama, laiendama tema silmaringi, näitama inimeste teadlikkuse kasvu kommunistliku ülesehitustöö protsessis.

Nõukogude kunsti osa inimese kunstikultuuri kasvatamisel, esteetiliste ideaalide, tõeliste esteetiliste arusaamade ja maitse kujunemisel.

Esteetilise ja kunstimaitse koht ja tähtsus harmooniliselt arenenud isiksuse vaimses palges. NLKP programm rahva hea kunstimaitse kujundamisest kui partei väsimatu hoolitsuse objektist. NLKP XXII kongress ülesandest «pöörata tõsist tähelepanu esteetilisele kasvatusele, kõigi nõukogude inimeste kunstimaitse kujundamisele».

NLKP XXII kongress vajadusest otsustavalt võidelda maitselageduse vastu, «ükskõik milles see ka ei avalduks — kas formalistlikes harrastustes või väikekodanlikes ettekujutustes «kaunist» kunstis, elus, kodus».

Nõukogude kunsti ja kunstikriitika osa ja ülesanded võitluses kodanliku modernistliku kunsti poolt rahvahulkaadele avaldatava kahjuliku mõju vastu.

Ideoloogilise töö ülesanded käesoleval etapil NLKP Keskkomitee juunipleenumi (1963. a.) otsustes, N. S. Hruštšovi, L. F. Iljitšovi ja teiste meie partei juhtivate tege- laste sõnavõttudes. Kirjanduse ja kunsti osa suures sõja- retkes kommunismi eest, uue inimese kujunemises, võit- luses kapitalismi igandite ja roiskunud kodanliku ideoloogia mõju vastu. Nõukogude kirjandus- ja kunstitegelased kui Kommunistliku Partei ustavad sõdurid.

Kunsti osa rahva jõudude mobiliseerimisel kommunismi ülesehitamisele.

KIRJANDUS

1. teema. Esteetika kui teadus. Esteetiliste õpetuste ajaloo põhi- etapid. Marksistlik-leninlik esteetika kui kvalitatiivselt uus etapp esteetika arengus

«К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 72—74, 89—90, 98—102, 110—114, 116—117, 134—136, 247—252, 534—546.

«В. И. Ленин о культуре и искусстве», М., 1956, стр. 73—78, 106—110, 160—171, 179—180.

V. I. Lenin, Materialism ja empiriokrititsism. Lisa IV peatüki § 1 juurde — «Millisest küljest asus N. G. Tšernõševski kritiseerima kantlust?». Teosed, 14. kd.

NLKP Keskkomitee otsused (в кн.: «О партийной и советской печати». Сб. документов, М., 1954):

О пролеткультах.

О политике партии в области художественной литературы.

О перестройке литературно-художественных организаций.

Ajakirjadest «Zvezda» ja «Leningrad». Kogumikus: «Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused», III osa, Tallinn, 1957.

Draamateatrite repertuaarist ja selle parandamise abinõudest. Kogumikus: «Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused», III osa, Tallinn, 1957.

Üleliidulisele nõukogude kunstnike kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.

Teisele üleliidulisele heliloojate kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.

- Vigade parandamisest ooperitele «Suur sõprus», «Bogdan Hmel-nitski» ja «Kõigest südamest» antud hinnangus. NLKP Keskkomitee otsus, 28. mail 1958. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.
- NSV Liidu kirjanike kolmandale kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.
- Приветствие ЦК КПСС конференции работников советской кинематографии. «Правда», 4 марта 1958 г.
- Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes. NLKP Keskkomitee otsus, Tallinn, 1960.
- О мерах по улучшению руководства развитием художественной кинематографии. «Коммунист» № 12, 1962.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1962.
- NLKP Keskkomitee pleenumi otsused. Juuni 1963, Tallinn, 1963.
- N. S. Hruštšov, Kirjandus ja kunst olgu tihedalt seotud rahva eluga, Tallinn, 1957.
- N. S. Hruštšov, Rahva teenimine on nõukogude kirjanike kõrge kutsumus. «Looming», 1959, nr. 6.
- N. S. Hruštšov, Uutele saavutustele kirjanduses ja kunstis. «Eesti Kommunist», 1961, nr. 6.
- N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee aruanne partei XXII kongressile, Tallinn, 1961, lk. 79—80.
- N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1961, lk. 75.
- Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства. Изд. «Правда», 1963.
- L. F. Iljitšov, Kunst kuulub rahvale, Tallinn, 1963.
- L. F. Iljitšov, Partei ideoloogilise töö järjekordsed ülesanded, Tallinn, 1963.

*

- N. G. Tšernõševski, Kunsti esteetilised suhted tegelikkusega. Auto-retsensioon. N. G. Tšernõševski, Valitud teosed, I kd., Tallinn, 1952.
- V. G. Belinski, Pilk 1847. aasta vene kirjandusele. V. G. Belinski, Valitud artiklid, I kd., Tallinn, 1948.
- Г. В. Плеханов, Искусство и общественная жизнь. Письма без адреса. Письмо первое. В кн.: Г. В. Плеханов, Искусство и литература, М., 1948, стр. 273—286, 42—74.
- Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 9—149.

2. teema. Kunst kui maailma tunnetamise eriline vorm. Kunsti arenemise ajaloolised seaduspärasused

- «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 75—76, 134—136, 139—147, 172—173, 194—199, 241—242, 247—252, 269—272, 291—294, 345—347, 361—369, 378—380.
- V. I. Lenin, Partei organisatsioon ja parteline kirjandus. Teosed, 10. kd.
- «В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 27, 42—46, 410, 523.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1962, lk. 119—121.
- NLKP XXII kongressi materjalid.

Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства.
Изд. «Правда», 1963.

*

Marksistliku filosoofia alused, V, X ja XII peatükk, Tallinn, 1959.
Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 153—269,
361—379.

3. teema. Kunsti rahvalikkus, klassilisus ja parteilisus

- Фридрих Энгельс — Минне Каутской (26 ноября 1885 г.) и Фридрих Энгельс — Маргарите Гаркнесс (начало апреля 1888 г.). В кн.: «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 7—14.
- V. I. Lenin, Partei organisatsioon ja parteiline kirjandus. Teosed, 10. kd., lk. 26—31.
- V. I. Lenin, Sotsialistlik partei ja parteitu revolutsioonilisus. Teosed, 10. kd., lk. 56—63.
- V. I. Lenin, Krahv Heideni mälestuseks. Teosed, 13. kd., lk. 34—41.
- V. I. Lenin, Kriitilisi märkmeid rahvusküsimuse kohta. Teosed, 20. kd., lk. 6—21.
- V. I. Lenin, Suurvenelaste rahvuslikust uhkusest. Teosed, 21. kd., lk. 82—86.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1962, lk. 119—121.
- Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства.
Изд. «Правда», 1963.

*

- В. Г. Белинский, Статьи о народной поэзии. Сочинения Александра Пушкина. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 1, Л., 1954, стр. 568—577.
- Н. Г. Чернышевский, Не начало ли перемены? В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 268—272.
- Н. А. Добролюбов, О степени участия народности в развитии русской литературы. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 428—435.

4. teema. Sisu ja vorm kunstis

- Карл Маркс — Фердинанду Лассалю (19 апреля 1859 г.) и Фридрих Энгельс — Фердинанду Лассалю (18 мая 1859 г.). В кн.: «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 24—32.
- В. И. Ленин, Соч., т. 38, стр. 118, 120—121, 133, 140—141, 163.
«В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 301—303, 101—102.
- NSV Liidu kirjanike kolmandale kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.
- Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства.
Изд. «Правда», 1963.

*

- В. Г. Белинский, Взгляд на русскую литературу 1847 года. Статья первая. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 1, Л., 1954, стр. 525—529.

Н. Г. Чернышевский, Эстетические отношения искусства к действительности. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 319—322.

Н. А. Добролюбов, Темное царство. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 482—483.

Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 339—360, 380—396.

5. teema. Esteetilised kategooriad

Карл Маркс — Фердинанду Лассалю (19 апреля 1859 г.), Фердинанд Лассаль — Карлу Марксу (6 марта 1859 г.), Фердинанд Лассаль — Фридриху Энгельсу (21 марта 1859 г.). В кн.: «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 24—32, 15—21.

«В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 583, 567, 552, 364, 365.

В. И. Ленин, Соч., изд. 4, т. 38, стр. 132.

*

N. G. Tšernõševski, Kunsti esteetilised suhted tegelikkusega. Ülev ja koomiline. N. G. Tšernõševski, Valitud teosed, I kd., Tallinn, 1952.

Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 397—412.

6. teema. Kunsti liigid ja žanrid

Фридрих Энгельс — Минне Каутской (26 ноября 1885 г.) и Фридрих Энгельс — Маргарите Гаркнесс (начало апреля 1888 г.). «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 7—32.

«В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 569, 587, 573, 553, 444, 574, 543, 589, 567, 555, 592—593, 590, 583, 596—598, 517, 591—592.

Üleliidulisele nõukogude kunstnike kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.

Teisele üleliidulisele heliloojate kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.

Vigade parandamisest ooperitele «Suur sõprus», «Bogdan Hmelnitski» ja «Kõigest südamest» antud hinnangus. NLKP Keskkomitee otsus, 28. mail 1958. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.

Приветствие ЦК КПСС конференции работников советской кинематографии. «Правда», 4 марта 1958 г.

Второму Всесоюзному съезду советских архитекторов. «Правда», 27 ноября 1955 г.

Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства. Изд. «Правда», 1963.

*

В. Г. Белинский, Разделение поэзии на роды и виды. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 1, Л., 1954, стр. 635—654.

N. G. Tšernõševski, «Luulest», Aristotelese teos. N. G. Tšernõševski, Valitud teosed, I kd., Tallinn, 1952.

Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 413—467.

7. teema. Kunsti meetodid, suunad ja stiilid

- «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 241—350.
- «В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 201—226, 231—304, 359, 324—325, 364—365, 592—593, 526—567, 583.
- NSV Liidu kirjanike kolmandale kongressile. NLKP Keskkomitee tervitus. Kogumikus: «Ideoloogilise töö küsimusi», Tallinn, 1962.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1962.
- Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства. Изд. «Правда», 1963.

*

- В. Г. Белинский, Сочинения Александра Пушкина, Взгляд на русскую литературу 1846 года, Взгляд на русскую литературу 1847 года. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 1, Л., 1954, стр. 596—602, 625—632.
- Н. Г. Чернышевский, Очерки гоголевского периода русской литературы. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 226—229, 312—319.
- Н. А. Добролюбов, Что такое обломовщина? Темное царство. В кн.: «Русские писатели о литературном труде», т. 2, Л., 1955, стр. 445—454.
- Marksistlik-leninliku esteetika alused, Tallinn, 1961, lk. 471—550.

8. teema. Kunsti osa töötajate kommunistlikul kasvatamisel

- «К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве», т. 1, М., 1957, стр. 75—76, 139—144, 172—173.
- «В. И. Ленин о литературе и искусстве», М., 1957, стр. 27, 460, 523.
- Parteipropaganda ülesandeist tänapäeva tingimustes. NLKP Keskkomitee otsus, Tallinn, 1960.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1962, lk. 119—121.
- N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee aruanne partei XXII kongressile, Tallinn, 1961, lk. 76—80.
- N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn, 1961, lk. 70—75.
- N. S. Hruštšov, Kirjandus ja kunst olgu tihedalt seotud rahva eluga, Tallinn, 1957.
- Н. С. Хрущев, Высокое призвание литературы и искусства. Изд. «Правда», 1963.
- L. F. Iljitšov, Kunst kuulub rahvale, Tallinn, 1963.
- L. F. Iljitšov, Partei ideoloogilise töö järjekordsed ülesanded, Tallinn, 1963.
- M. A. Suslov, Kõne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressil, Tallinn, 1961.
- «XXII съезд КПСС и вопросы идеологической работы». Материалы Всесоюзного совещания по вопросам идеологической работы 25—28 декабря 1961 года, М., 1962.

ÕPPEPLAAN

Jrk. nr.	Teema nimetus	Tundide arv
Loengud		
1	Esteetika kui teadus. Esteetiliste õpetuste ajaloo põhietapid. Marksistlik-leninlik esteetika kui kvalitatiivselt uus etapp esteetika arengus	6
2	Kunst kui maailma tunnetamise eriline vorm. Kunsti arenemise ajaloolised seaduspärasused	4
3	Kunsti rahvalikkus, klassilisus ja parteilisus	4
4	Sisu ja vorm kunstis	2
5	Esteetilised kategooriad	2
6	Kunsti liigid ja žanrid	4
7	Kunsti meetodid, suunad ja stiilid	4
8	Kunsti osa töötajate kommunistlikul kasvatamisel	4
Kokku		30
Seminariõppused		
1	Materialismi ja idealismi vaheline võitlus esteetika valdkonnas marksismieelses filosoofias. Marksistlik-leninlik esteetika kui kvalitatiivselt uus, kõrgeim etapp esteetika kui teaduse arengus	4
2	Tegelikkuse esteetiline omandamine. Kunst kui maailma tunnetamise eriline vorm. Kunsti ühiskondlik osa	4
3	Kunsti rahvalikkus, klassilisus ja parteilisus	4
4	Kunsti meetodid, suunad ja stiilid. Sotsialistlik realism	4
5	Kunsti osa töötajate kommunistlikul kasvatamisel	4
Kokku		20
Kogu kursus		50

PRAKTILISI ÜLESANDEID

marksistlik-leninliku esteetika seminaride kuulajaile partei- haridusvõrgus

Täiendades loenguid ja seminariõppusi, peavad praktilised ülesanded aitama kuulajail õppida teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada ning soodustama marksistlik-leninliku kunstikäsituse omandamist.

Iga ülesande täidab kas kuulajate rühm või üksikud kuulajad ja hiljem arutatakse see kõigi seminarist osavõtjate poolt läbi. Ülesande sooritamise ja läbiarutamise vormi määrab propagandist.

Soovitav on, et kõik kuulajad tutvuksid nende teostega, mille analüüs kuulub antud ülesande juurde. Ülesannete täitmisel on otstarbekohane peale marksistlik-leninliku esteetika programmis vastava teema kohta soovitatava kirjanduse kasutada ka ühtede või teiste kunstiliikide ajaloo ja teooria õpikuid või käsiraamatuid.

Allpool on ära toodud näidisülesanded, kusjuures ülesandeid 1—10 soovitatakse täita kursuse vastavate teemade õppimise ajal, kuna järgnevad ülesanded on üldistava iseloomuga ja eeldavad kursuse kõigi põhiosade tundmist kuulajate poolt. Ülesanded on esitatud näidistena: propagandist võib neist välja valida need, mis kõige enam vastavad kuulajate huvidele ja seminari töötingimustele. Samuti võib propagandist allpool toodud ülesannete eeskujul koostada teisi ülesandeid.

Näidisülesandeid esteetika alalt

1. Analüüsige A. Tvardovski poeemi «Kaugused kauguste taga», G. Nikolajeva romaani «Võitlus teel», D. Granini romaani «Äikesele vastu», G. Tšuhrai filmi «Selge taevas» ja teiste kaasaegsete nõukogude kunstiteoste alusel, kuidas kajastab nõukogude kunst nõukogude rahva elus pärast NLKP XX kongressi toimunud muutusi.

2. Jutustage nendest toredatest inimestest, keda olete kohanud elus, nende üllastest tegudest ja näidake, kuidas meie kaasaegsete teod on juba andnud ainet nõukogude kunsti jaoks.

3. Analüüsige mõiste «koomiline» marksistlik-leninliku käsituse valgusel nende koomiliste isikute või situatsioonide voorusi või puudusi, mida te mäletate nõukogude kinokomöödiatest või muudest nõukogude satiiri ja huumori liikidest.

4. Avage mitmesuguste kunstžanride omapärased jooned, analüüsides:

kõigi seminarist osavõtjate poolt loetud jutustust, novelli, romaani jne.;

seminaril vaadatud temaatilise pildi, maastiku, portree või nätmüümordi reproduktsiooni;

seminaril kuulatud laulu, mitteprogrammilise või programmilise instrumentaal- või sümfoonilise muusika teost.

5. Avage sotsialistliku realismi põhijooned, analüüsides põhjalikult üht või mitut teost, näiteks nagu V. Majakovski poeeme «Hästi!» ja «Vladimir Iljitš Lenin», M. Šolohhovi romaane «Vaikne Don» ja «Ülesküntud uudismaa», D. Sostakovitši 5., 7., 11. või 12. sümfooniat, B. Jogansoni maale «Kommunistide ülekuulamine» ja «Vanas Uraali tehases», N. Pogodini triloogiat Leninist, V. Muhhina «Töölised ja kolhoositarid», G. ja S. Vassiljevite filmi «Tšapajev», J. Raizmani filmi «Kommunist» jne.

6. Korraldage ekskursioon pildigaleriisse või kollektiivne teatri-, kino-, kontserdikülastus koos sellele järgneva nähtu või kuuldu arutelu ja analüüsiga.

7. Valmistage ette referaat ja sõnavõtt, mis käsitlevad Lenini teost «Partei organisatsioon ja parteiline kirjandus», selle ilmumislugu ja selle seost teiste Lenini töödega, selle tähtsust kaasaegse kunsti arengule.

8. Valmistage ette referaat ja sõnavõtt, mis käsitlevad N. S. Hruštšovi raamatut «Kirjanduse ja kunsti kõrge kutsumus», ning tooge esile selle tähtsust võitluses kaasaegse eesrindliku sotsialistliku realismi kunsti eest.

9. Valmistage ette referaat teemal «Töö osa esteetilise tunde tekimisel ja arenemisel». Arutage seda referaati ettevõtte, asutuse, sovhoosi või kolhoosi töötajate hulgas.

10. Uurige küsimust, mil määral arvestatakse teie ettevõttes esteetilise elemendi tähtsust, kas hoolitsevad ettevõtte administratsioon, ühiskondlikud organisatsioonid, teie ise selle eest, et ettevõtte oleks väliselt kaunis, ümbritsetud rohelusega, lilledega jne. Kas kannate hoolt oma tsehhi, töökoha ilu eest?

11. Analüüsige, kas kutsuvad teie ettevõtte konstruktorid uute masinate või tööriistade modelleerimisel abiks kunstnikke. Kas teie ettevõtte toodang on ilus? Kuidas see on pakitud? Milline on reklaam? Kas tegeleb teil ettevõttes keegi tootmisesthetika küsimustega?

12. Korraldage ekskursioon oma kodulinna. Vaadeldage tänavaid ja hooned, mis on ehitatud erinevail ajajärkudel, võrrelge neid, püüdke välja selgitada, missugused stiilid on vajutanud neile oma pitseri. Vastake küsimusele, mil määral NLKP programmi nõuded kunstilise elemendi juurutamise kohta töös ja nõukogude inimese igapäevases elus kajastuvad uute kvartalite planeerimisel, uute majade, üksikute korterite ehitamisel, aedade ja parkide planeerimisel.

13. Organiseerige diskussioon teemal «Mis on nõukogude inimese hea maitse ja kuidas nõukogude inimesed võitlevad maitsetuse vastu». Organiseerige näitus, kus konkreetsete näidete (kangaste, piltide, mööbli, lauanõude, tikandite jne.) varal demonstreerite head maitset ja halba, väikekodanlikku ilutsemist.

14. Organiseerige vestlus teemal «Minu lemmikraamat, -maal, -näidend, -laul, -film jne.» Organiseerige sõnavõtte, milles ringi liikmed võiksid näidata, kuidas konkreetsed kunstiteosed aitavad neil «ehitada ja elada», kujundavad kommunistliku ühiskonna inimese iseloomujooni.

15. Tutvuge kunstilise isetegevuse ringide tööga, nende tööprogrammiga, kunstiliste juhtidega, andekate isetegevuslastega. Analüüsige, missugust mõju avaldavad neile professionaalsed kunstimeistrid, kuidas isetegevusliku kunsti keskkonnast võrsuvad rahvalendid.

16. Analüüsige, kui palju aega pühendavad teie kollektiivi liikmed raamatute lugemisele, teatris, kinos, kontserdil käimisele, kunstinäituste ja muuseumide külastamisele. Tehke ettepanekuid esteetilise kasvatuses parandamiseks teie kollektiivis.

17. Näidake, kuidas avalduvad kommunismiehitaja moraalikodeksi nõuded kaasaegse nõukogude kirjanduse ja kunsti lemmikangelaste iseloomus ja toiminguis.

ПРОГРАММА ПО ОСНОВАМ МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКОЙ ЭСТЕТИКИ
для семинаров и изучающих по индивидуальным планам

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja M. Juske. Tehniline toimetaja J. Pedari.
Korrektorid H. Kahar ja V. Leibak.

Ladumisele antud 4. X 1963. Trükkimisele antud 21. X 1963. Paber 54×84, ¹/₁₆. Trükipoognaid 1,5. Tingtrükipoognaid 1,23. Arvestuspoognaid 1,39. Tiraaž 1000. Tellimise nr. 4586.

Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk tn. 54/58.

Hind 4 kop.

10

~~4~~ kop.

A

58158

212326

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00280970 7